

2010

10 jaar Persoonlijk Assistentie Budget in Vlaanderen

Elke Decruynaere

Bol-Budiv VZW

30-09-2010

Inhoud

Inleiding	3
1. Wat is het PAB?	3
2. Voorgeschiedenis	3
3. Stand van zaken	4
4. Politieke beloftes	7
5. Analyse van de situatie	7
5.1. Waarom de beloofde omslag uitblijft: drogredenen	7
5.2. Waarom de omslag uitblijft: echte redenen	9
5.3. Tevredenheid bij de budgethouders	9
5.4. Tevredenheid bij de assistenten	10
6. Toekomstperspectief	11
Besluit	12
BIJLAGE 1	13
BIJLAGE 2	17
MINISTERIEEL BESLUIT van 11 december 2009 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget en beperking van de budgethoogte gedurende het eerste jaar van effectieve aanwending van het persoonlijke assistentiebudget.	17
BIJLAGE 3	19
BESLUIT van de VLAAMSE REGERING van 15 december 2000 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van [een persoonlijke-assistentiebudget] aan personen met een handicap	19

Rapport persconferentie PAB

Inleiding

De Vlaamse Regering maakte bekend dat er volgend jaar 30 miljoen euro extra ingezet wordt om de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg weg te werken. Het is nog niet duidelijk hoe dit geld besteed zal worden. Bol-budiv vraagt dat meer dan de helft hiervan naar PAB gaat want er is een inhaalbeweging nodig.

In 2010 viert het Persoonlijk Assistentie Budget zijn 10de verjaardag. Met dit PAB kan iemand met een handicap zelf een assistent tewerk stellen. De Vlaamse Regering voerde deze zorgvernieuwing eind december 2000 in via Ministerieel Besluit. In dit rapport schetsen we de voorgeschiedenis, de huidige stand van zaken en ons toekomstperspectief.

Met de campagne '10 jaar PAB, nu serieus' roepen we de overheid op om dit PAB niet langer stiefmoederlijk te behandelen maar hiervan een volwaardig alternatief voor de instellingen te maken.

1. Wat is het PAB?

Het PAB is een subsidieregeling voor de ondersteuning van mensen met een handicap. De persoon met een handicap (of zijn wettelijke vertegenwoordiger) ontvangt van de overheid een budget om zelf zijn ondersteuning te organiseren.

Degene die het budget ontvangt is de budgethouder. Die is ook de officiële werkgever van de persoonlijke assistenten die betaald worden met het budget.

Dit budget bedraagt in 2010 minimum 8 845 euro per jaar en maximaal 41 278 euro. Dit geld kan enkel besteed worden aan assistentie en de daarmee gepaard gaande kosten die bewezen moeten worden. Hoeveel budget iemand ontvangt hangt af van de ernst van de handicap. De afgelopen jaren kregen enkel mensen met een zeer zware ondersteuningsnood of een snel evoluerende handicap een PAB toegekend.

De assistenten ondersteunen de persoon met een handicap bij haar/zijn integratie in de samenleving. Wie die assistenten zijn, wat ze moeten doen, wanneer, waar en hoe ze het doen wordt door de budgethouder bepaald. En dat is precies de kern van het PAB, meer zelfbeschikking en keuzevrijheid voor mensen met een handicap en hun familie.

2. Voorgeschiedenis

Het PAB kwam er na een emancipatiestrijd. Het is een keuze voor onafhankelijk leven. De acties voor een PAB begonnen uit protest tegen de gehandicaptenzorg zoals die traditioneel georganiseerd werd in instellingen. Enkele pioniers trokken 20 jaar geleden naar de rechtbank om een assistentievergoeding af te dwingen. Hun redenering was dat zij met het geld dat de overheid anders betaalde aan instellingen of diensten aan huis, zelf hun ondersteuning op maat konden organiseren.

In 1989 draagt een rechtbank een OCMW voor het eerst op om zo'n assistentievergoeding te betalen. Verschillende mensen spannen individueel een proces aan. De eerste reactie van de overheid is de wetgeving zo aan te passen dat de rechter de mensen geen gelijk meer kan geven. Maar na verschillende acties (waaronder een sleep-in voor de ingang van de bevoegde administratie) gaat in juli 1997 een experiment met 15 deelnemers van start. Dit experiment wordt verlengd en in 1999 uitgebreid naar 50 deelnemers.

Op 17 augustus 2000 wordt dan het decreet Swennen in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. In december volgt een beslissing van de Vlaamse Regering en toenmalig Minister van Welzijn Mieke Vogels. Hiermee komt een einde aan de experimentele periode en is het PAB een wettelijke subsidieregeling geworden. Zowel mensen met een fysieke beperking als mensen met een verstandelijke handicap kunnen vanaf dan een PAB aanvragen.

3. Stand van zaken

Toestand op 1/01 van	Aantal actieve budgethouders	Aantal dat er dus bijkwam
2000	40	22
2001	62	96
2002	158	246
2003	404	204
2004	608	84
2005	692	192
2006	884	262
2007	1146	173
2008	1319	225
2009	1544	160
2010	1704	(150)

Bron: Jaarverslag VAPH 2009

Deze tabel toont het aantal actieve budgethouders, telkens in het begin van een jaar. Het toont ook het aantal budgethouders dat er dat jaar bijkwam. Op basis van de stand van zaken in juni 2010 en het aantal aangekondigde toekenningen vermoeden we dat er in 2010 hoogstens 150 budgethouders bijkomen. Deze cijfers kunnen aangevuld worden met nieuwe

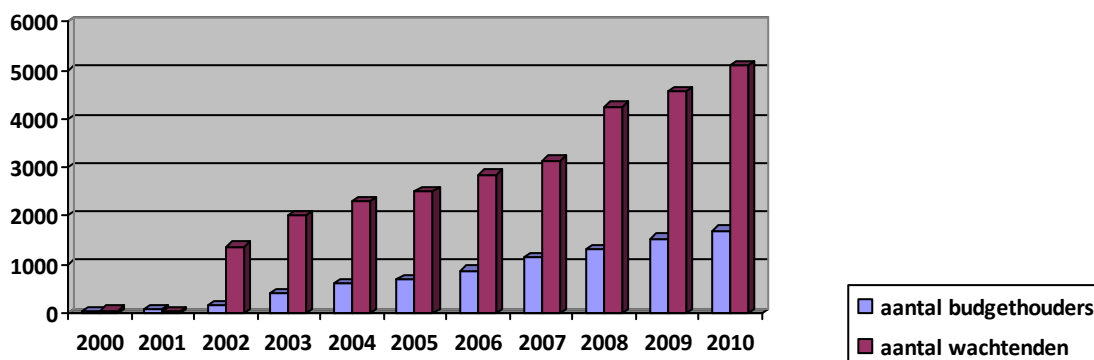
en meer recente cijfers. Begin mei 2011 zijn er 1.842 actieve budgethouders. Dat wil zeggen dat er tot op dat moment 138 leden zijn bij gekomen.

Toestand op 31/12 van	Aantal wachtenden
1999	50
2000	42
2001	1375
2002	2000
2003	2300
2004	2500
2005	2850
2006	3150
2007	4250
2008	4556
2009	5089
2010	5577 (juni)

Bron: Jaarverslag VAPH 2009

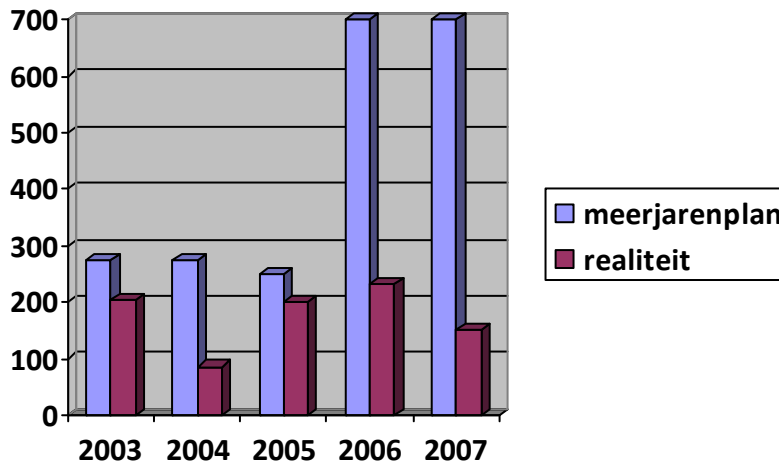
Bovenstaande tabel toont de evolutie van het aantal mensen die een PAB aangevraagd hebben. In juni 2010 waren dit er 5577. Eind 2010 loop dit geval op tot 5838.

Zetten we deze cijfers om naar een grafiek, dan krijgen we volgend resultaat. Zo wordt het grote verschil tussen het aantal mensen met een PAB en het aantal aanvragen duidelijk. Beide cijfers stijgen maar het aantal budgethouders stijgt niet evenredig met het aantal wachtenden, van het structureel wegwerken van de wachtlijst PAB is geen sprake.

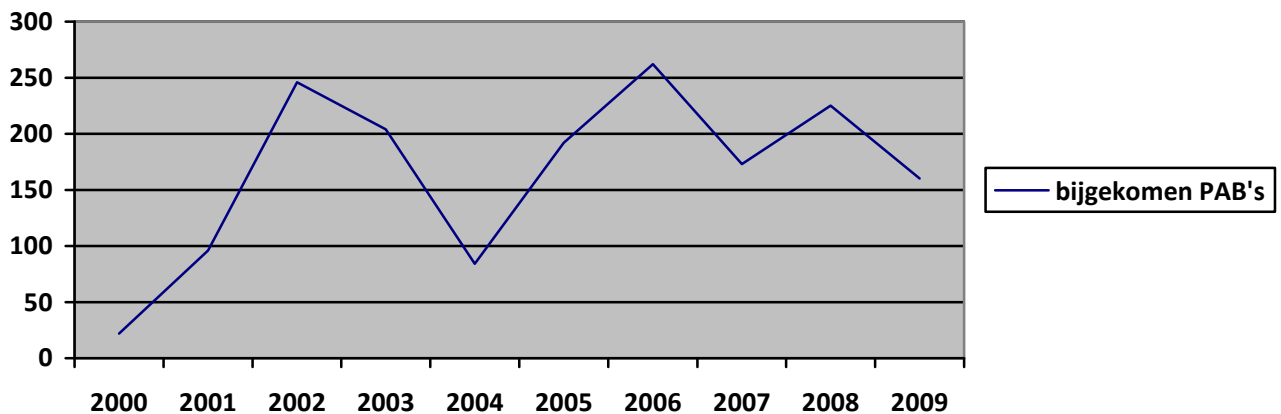
Nochtans startte de Vlaamse Overheid in 2003 met een meerjarenplan om de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg weg te werken. Elk jaar werd bijkomend geld uitgetrokken om extra plaatsen in instellingen en extra PAB's te realiseren.

In de eerste 2 jaren zouden er jaarlijks telkens 275 extra budgetten bij komen, in 2005 250.

Om dan vanaf 2006 een omslag te maken naar 700 extra PAB's per jaar. Maar dat die omslag uitbleef toont onderstaande grafiek waarin we het meerjarenplan afzetten tegenover wat effectief gerealiseerd werd.

Kijken we naar de uitvoering van het **uitbreidingsbeleid in de afgelopen 10 jaar**, dan stellen we vast dat er enkel in 2002 en 2006 een goede 250 budgetten bijkwamen. Van de beloofde 700 bijkomende budgetten per jaar bleef men steeds zeer ver weg.

Het meerjarenplan van de Vlaamse Regering reikte maar tot 2007. Wat niet wil zeggen dat er nadien geen uitbreidingsbeleid meer gevoerd werd. Alleen gebeurde dit niet op basis van een nieuwe meerjarenanalyse. Het gebeurde telkens binnen de financiële grenzen die de opeenvolgende ministers stelden (22,5 miljoen euro met uitzondering van 2008) en met een kunstmatig vastgestelde verdeelsleutel tussen zorg in natura (residentiële en ambulante diensten) en het PAB.

Resultaat is dat 3 jaar na het einde van het meerjarenplan van de vooropgestelde 2125 Persoonlijke Assistentie Budgetten er nog geen 1800 gerealiseerd zijn. Intussen verdubbelde de wachtlijst wel van 2300 eind 2003 naar 5577 in juni 2010.

Een nieuw meerjarenplan waarvoor in juni 2009 duizenden mensen met een handicap en het personeel van de sector op straat kwam, blijft intussen uit.

In 2011 wordt er een nieuw meerjarenplan voorgesteld, maar concrete cijfers en verdere uitwerkingen zijn niet meteen duidelijk.

4. Politieke beloftes

Maar er is meer dan het plan van de paarsgroene regering tussen 1999 en 2004. Ook daarna werden duidelijke politieke beloftes gemaakt.

Toenmalig minister Steven Vanackere (CD&V) beloofde op 13 maart 2008 tijdens een conferentie waarop de volledige sector was uitgenodigd en aansluitend op een persconferentie, zorggarantie voor personen met de grootste ondersteuningsnood. Concreet voor het PAB gaf de minister al wie voor 31.12.2007 een PAB aanvraag en in aanmerking komt voor een budgetcategorie V (= hoogste) de garantie op een PAB in 2008.

Twee jaar later is die garantie nog steeds niet waargemaakt. De garantie is een lege doos gebleken.

Er wachten nog steeds mensen met een zware ondersteuningsnood (categorie V) op een PAB. Het gaat over mensen die hun PAB vóór 31.12.2007 hebben aangevraagd. Zij wachten straks 3 jaar.

Ironisch genoeg kondigde huidig minister van Welzijn Jo Vandeurzen tijdens een persconferentie op 31 augustus 2010 ook zorggarantie aan. En dat terwijl de belofte van zijn voorganger nog niet eens gerealiseerd is.

Maar Minister Vandeurzen is realistisch, hij stelt de timing bij. **Tegen 2020** komt er zorggarantie voor die groep met de hoogste ondersteuningsnood...

In 2011 is de zorggarantie nog steeds niet waargemaakt. Er zijn nog steeds 84 mensen die nog geen PAB hebben, wel tot de hoogste zorgcategorie behoren en voor 31.12.2007 een PAB hebben aangevraagd. Bovendien is er een nieuwe prioritaire doelgroep bijgekomen, namelijk, PAB-aanvragers woonachtig in gezinnen met meerdere PAB-aanvragers.

5. Analyse van de situatie

5.1. Waarom de beloofde omslag uitblijft: drogredenen

De voorziene omslag bleef uit. In plaats van de toegezegde 700 bijkomende budgetten blijft dit hangen op maximaal 250 per jaar. Eindresultaat is dat het totale aantal actieve PAB's begin 2008 1319 was. Wat bijzonder ver af staat van de vooropgestelde stijging tot 2125 eind 2007.

Ook het budget bleef onder de verwachtingen

Het VAPH geeft hiervoor als reden dat doordat de prioriteit ging naar mensen in de hoogste budgetcategorieën, er met hetzelfde budget minder mensen konden geholpen

worden¹. Dat staat echter diametraal tegenover de vaststelling dat hoewel het budget voor PAB in de periode 2004-2008 met 109% steeg, het aantal budgethouders met 134% toenam. En dat ondanks het feit dat het VAPH in 2007 met 42 616 968 euro besteed aan het PAB een stuk onder de vooropgestelde 53 125 000 euro (meerjarenplan 2003-2007) bleef.

80% regel

Om meer mensen sneller te helpen werd in 2008 nog de 80% regel ingevoerd. Het eerste jaar dat een budgethouder met een PAB werkt kan die maximaal 80% van het toegekende budget inzetten. In het tweede jaar krijgen de starters wel de volle 100%. De reden voor het verschil is dat het VAPH een onderbesteding vaststelde in het eerste jaar. Dat laat zich verklaren door de tijd die mensen nodig hebben om op te starten met een assistent en doordat budgethouders doorgaans zeer voorzichtig omgaan met hun budget. De 80% moest ervoor zorgen dat er met hetzelfde budget meer mensen geholpen kunnen worden. Op die manier zou de zorggarantie voor categorie V in 2008 gerealiseerd worden. Niet dus.

Doorschuifoperatie

Een ander argument is dat verwacht werd dat mensen uit voorzieningen zouden overstappen naar PAB waardoor een plek zou vrijkomen in een voorziening. Dat zou op zijn beurt een positief effect hebben op de wachtlijst bij voorzieningen waar dan iemand van de wachtlijst geschrapt kan worden zonder dat dit bijkomend budget vraagt.

Van de 1319 budgethouders op 1 januari 2008 blijkt slechts 89 de overstap gemaakt te hebben van een voorziening naar een PAB. (= 6,7%)

Onderzoek uit 2004 toont aan dat het PAB eerder een preventief effect heeft². Het voorkomt dat mensen in instellingen terecht komen eerder dan dat zij de overstap maken. Investeren in PAB is dus investeren in preventie wat ook zijn (lange termijn) effect heeft op de kostprijs voor de overheid. Onderzoek naar dit economische aspect en de kosteneffectiviteit van het PAB ontbreekt in Vlaanderen. In Nederland kwam men uit op een winst van 12% bij mensen die zelf hun ondersteuning organiseren tegenover mensen die zorg geboden krijgen door instellingen.³

Vermoedelijk wordt dit preventieve effect in Vlaanderen zelfs te niet gedaan door de budgetschaarste. Daardoor komt de Vlaamse overheid er enkel toe om mensen met de zwaarste handicap of een snel degeneratieve handicap een PAB toe te kennen. Mensen met een minder zware ondersteuningsbehoefte die voldoende hebben aan een mix van een kleiner PAB, reguliere diensten, gratis mantelzorg en vrijwilligerswerk, vielen de

---

¹ VAPH, 'Meerjarenanalyse: een achteruit- en vooruitblik op de zorgbehoeften van personen met een handicap. Resultaten en ervaringen meerjarenplan 2003 – 2007 Aandachtspunten voor beleid personen met een handicap 2010 – 2014', 2009.

² Prof.dr. J. Breda, 'Drie jaar later: evaluatie van het PAB-gebruik' Uitgevoerd in opdracht van het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap, april 2004.

³ Kaaij R. en Huijsman R. 'PGB als strategische pijler van zorgaanbieders', artikel in ZM magazine, pagina's 4 – 9, april 2009.

afgelopen jaren uit de boot bij de toekenning van een PAB. Nochtans weegt hun PAB minder zwaar door op de overheidsbegroting aangezien het over kleinere budgetten gaat.

5.2. Waarom de omslag uitblijft: echte reden

Allereerst **steeg het budget onvoldoende** waardoor er te weinig PAB's werden toegekend. Er werd te weinig geld uitgetrokken voor het wegwerken van de wachtlijst PAB. Dit in tegenstelling tot de politieke beloftes. Het VAPH berekende in zijn meerjarenanalyse (2009) hoeveel het zou kosten om de wachtlijst PAB die er was op 31/12/2008 weg te werken. Toen waren er 4 556 wachtenden. Het VAPH rekende, vrij optimistisch, uit dat er in 2014 bovenop de huidige (2009) 53 958 400 euro voor PAB nog eens 87 806 730 euro en een budget voor een indexering nodig is.

Sindsdien is de wachtlijst met opnieuw met 1000 mensen aangegroeid.

Ironisch genoeg wordt het jaarlijks begrote **bedrag voor PAB onderbenut**. Jaarlijks vloeit er 4 miljoen euro vanuit de post PAB terug naar de Vlaamse Overheid. Redenen hiervoor zijn de opstartperiode en de voorzichtige besteding door budgethouders⁴. Met dat budget kunnen gemiddeld 130 vragers bediend worden, wat evenveel is als het aantal PAB's dat er in 2010 bij komt. In zijn meerjarenanalyse pleit het VAPH als antwoord hierop voor de oprichting van een reservefonds⁵. Vanuit de praktijk van het PAB pleiten wij als budgethoudersvereniging ook voor een systeem dat de niet besteedde middelen PAB bestemd blijven voor het PAB, zodat meer mensen geholpen kunnen worden.

Bijkomend probleem is dat de overheid de mensen die een PAB aanvragen niet kent. **Slechts 1 op 3 is al ingeschaald**. Voor deze inschalingsonderzoeken bestaat intussen ook al een wachtlijst, die bedraagt 6 maanden. Hoe kan je dan vooruit plannen en voldoende budget uittrekken om werkelijk een zorggarantie te bieden?

5.3. Vergelijking met voorzieningen

Een interessante vraag is of de omslag ook uitbleef voor voorzieningen. Het totale budget van het VAPH steeg in de periode 2004-2009 met 36%. 45% van de jaarlijkse verhoging ging naar uitbreidingsbeleid. (gemiddeld 25,6 miljoen euro)

Het aangepast en tot 2008 uitgebreide meerjarenplan sprak van een capaciteitsuitbreiding van 5 443 plaatsen. In werkelijkheid kwamen er 6 203 plaatsen vrij in voorzieningen⁶. De streefcijfers voor voorzieningen werden dus niet alleen gehaald, ze werden overtroffen.

Nog steeds kampen de voorzieningen echter met een wachtlijst. Ook hier moet verder werk van gemaakt worden. Alleen is het dringend tijd voor een inhaaloperatie voor het PAB want hiervoor werden de streefcijfers niet gehaald.

---

⁴ VAPH, 'Meerjarenanalyse: een achteruit- en vooruitblik op de zorgbehoeften van personen met een handicap. Resultaten en ervaringen meerjarenplan 2003 – 2007 Aandachtspunten voor beleid personen met een handicap 2010 – 2014', 2009.

⁵ Idem

⁶ Idem

5.4. Tevredenheid bij de budgethouders

Wie zijn die PAB gebruikers? Verschillende onderzoekers stellen vast dat de groep erg divers is. Er valt geen eenduidig profiel op te stellen. Het zijn zowel mensen met enkel een fysieke handicap als mensen met een verstandelijke of meervoudige handicap. Het gaat ook over ouders die het PAB gebruiken om hun kind thuis te laten wonen in combinatie met een gewone of een buitengewone school of – eens de 21 voorbij – dagbesteding.

Budgethouders geven aan een verbetering te zien op vlak van hun persoonlijke ontwikkeling, zelfbepaling, inter-persoonlijke relaties, sociale inclusie, emotioneel en fysiek welbevinden. Zij geven zelf aan dat vooral de zelfbepaling erop vooruit is gegaan. Door het werken met PAB voelen mensen zich minder afhankelijk van familie en vrienden in het voorzien van ondersteuning.

Zij kiezen iemand als assistent die ze vertrouwen, waar ze zich goed bij voelen en die hen respecteert. Doordat assistenten flexibel zijn en gevarieerde taken kunnen combineren menen de budgethouders ook dat zij kosteneffectiever werken dan dat binnen de traditionele gehandicaptenzorg het geval is.

5.5. Tevredenheid bij de assistenten

Uit onderzoek blijkt dat PAB assistenten zeer positief zijn over hun baan. Als positieve aspecten omschrijven zij: dat de persoon met een handicap thuis kan blijven wonen en zo de beste zorg geboden kan worden, het inter-persoonlijke contact, de financiële vergoeding en de flexibiliteit bij de job.

Opvallend is het hoge aantal mantelzorgers die werken als persoonlijk assistent, veelal familie. Het zijn vooral de assistenten die geen mantelzorger zijn die een opleiding als verzorgende gevolgd hebben. Het zijn ook die assistenten die het meest werken voor meerdere budgethouders. De assistenten zijn meestal vrouwen en de combinatie arbeid-gezin en de grote flexibiliteit wordt als een verwacht pluspunt benoemd.

Hoewel de arbeidsomstandigheden eerder precair zijn (verloning, werkzekerheid) is het beroepsverloop klein. Hierover verschijnt binnenkort een onderzoek uitgevoerd door het HIVA in opdracht van het VAPH.

5.6. Uitsmijter - ter vergelijking

Ook in andere landen bestaan vergelijkbare systemen als het PAB. In Nederland werken 120 000 mensen met een Persoonsgebonden Budget. In Zweden zijn dat er 19 000. De budgetten zijn er een pak hoger met een gemiddelde van 90 000 euro voor wie veel ondersteuning nodig heeft.

Deze situaties zomaar naast het PAB zetten heeft weinig zin. De verschillen in de gezondheidszorg en sociale zekerheid maken dat het appels met peren vergelijken is. Wat het wel aangeeft is dat de ontwikkeling van een PAB in Vlaanderen aansluit bij een internationale evolutie waar zorg op maat en zelfbeschikking centraal staan.

6. Toekomstperspectief

Met de campagne '10 jaar PAB, nu serieus' vragen we van de Vlaamse Regering om in 2011:

1) Elk jaar 700 PAB's extra te realiseren.

Het VAPH berekende in 2009 dat het PAB jaarbudget in 2014 in totaal 158 090 032 euro moet bedragen om de wachtlijst op te lossen. Het budget voor PAB in 2009 was 53 958 400 wat betekent dat er een stijging nodig is van 104 131 632 euro. Bouwen we die op via het uitbreidingsbeleid in de komende 4 jaren dan betekent dit een jaarlijkse uitbreiding met 26 032 908 euro.

Gaan we naar de ooit beloofde omslag van 700 extra PAB's per jaar dan is er een budget nodig van 17 725 120 euro. Met de septemberverklaring van de Vlaamse Regering werd duidelijk dat er een budget van 30 miljoen euro is voor uitbreiding in 2011. Dit betekent dat er dus ruimte is voor dit voorstel.

Deze opstap is absoluut nodig. Aan het tempo van de afgelopen 3 jaren duurt het nog 30 jaar om de huidige wachtlijst op te lossen. Dat zonder rekening te houden met de te verwachten groei om demografische redenen.

We gaan niet mee in een piste waarbij het PAB er enkel is voor mensen met een zeer zware ondersteuningsnood. Net bij mensen met een lichtere ondersteuningsnood is het preventieve effect nog veel hoger. Het PAB voorkomt dat zij in een instelling moeten gaan wonen. Het PAB zorgt ervoor dat zij maatschappelijk actief kunnen blijven, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt.

2) Het werken met een PAB eenvoudiger te maken.

a. Door digitaal te werken.

Het is onvoorstelbaar maar in het web 2.0 tijdperk gebeuren de jaarlijkse afrekeningen en elke verantwoording voor het PAB nog op papier en per post. Gevolg: het duurt allemaal vreselijk lang en papieren raken zoek. Vreemd toch in dit digitale tijdperk?

Geef mensen de mogelijkheid om hun dossier online te volgen en aan te vullen en organiseer de overheidsadministratie op een efficiënte manier. Het zou veel frustratie schelen.

b. Door de combinatiemogelijkheden uit te breiden.

Vaak combineren mensen hun PAB met andere vormen van ondersteuning. Thuishulpdiensten bijvoorbeeld, onbetaalde mantelzorg of een dagcentrum. Maar niet alle combinaties zijn mogelijk. Hoewel er in de sector al lang consensus bestaat over bijvoorbeeld de combinatie met een semi-internaat, is de politieke beslissing hierover nog steeds niet genomen. Andere zeer logische combinatiemogelijkheden zijn die met pleegzorg, WOP (wonen met ondersteuning van een particulier), begeleid wonen, zelfstandig wonen...

Uit de ervaringen met het experiment met een persoonsgebonden budget blijkt dat er veel interesse is om combinaties te maken. Uiteraard kan er geen sprake zijn van dubbelfinanciering, wel moeten mensen op een vlotte manier kunnen combineren.

Zo komen we ook een stap dichterbij het beloofde Persoonsgebonden Budget. Hiermee kan je niet alleen iemand met een handicap tewerk stellen maar ook diensten inkopen. Dit zit nog in een experimentele fase en over de implementatie ervan is 10 jaar na het PGB decreet nog geen politieke beslissing genomen.

Lees alle 42 verbetervoorstellen op onze website: www.10jaarpab.be

3) De hoogste budgetcategorie gelijkstellen aan dat voor een voorziening.

Ook mensen met een zware ondersteuningsnood moeten voor een PAB kunnen kiezen. In principe kunnen zij dit ook. Alleen zijn zelfs de hoogste budgetten te laag om een minimum aan ondersteuning te kunnen bieden. We vragen ook niet het onmogelijke maar wel het budget ter waarde van een plek in een instelling. De hoogste forfait die vandaag in het kader van een convenant wordt toegekend aan een voorziening is 53 000 euro.

Besluit

Met deze persconferentie en campagne geven we niet alleen een stand van zaken van het PAB vandaag, maar ook een analyse over de voorbije 10 jaar. En tot slot een warm pleidooi om de opstap te maken naar een volwaardig PAB!

BIJLAGE 1

PAB - CHRONOLOGIE (PAB = persoonlijk assistentiebudget)

1987

Oprichting VZW Independent Living Vlaanderen met als doel het zelfbeschikkingsrecht over het eigen leven van personen met een handicap te realiseren.

1989

Eerste uitspraak waarbij een rechtscollège een assistentietegemoetkoming ten laste legt van een OCMW.

1990

Oprichting Vlaams Fonds voor sociale integratie van personen met een handicap (V.F.). De provinciale evaluatiecommissies erkennen sommige PAB-aanvragen als principieel gegrond.

1991

Start experimenten in Nederland.

1992

(5 mei) Europese actiedag voor gelijke burgerrechten van personen met een handicap staat in het teken van het PAB (acties in diverse media).

1993

PAB-platformtekst van de stuurgroep van Vlaamse gehandicaptenverenigingen wordt aan het V.F. overhandigd.

(19 november) V.F.G-colloquium "Zorg op maat".

1994

Adviescomités Vlaams Fonds adviseren gunstig omtrent de invoering van een PAB-experiment.

(5 mei) Europese actiedag voor gelijke rechten van personen met een handicap, andermaal in het teken van het PAB: media-acties.

Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 1994 maakt de toekenning van PAB door het Vlaams Fonds juridisch onmogelijk met ingang vanaf 22 november 1994.

PAB's erkend als opeisbaar recht in Zweedse sociale zekerheidswetgeving.

1995

(15 maart) Eerste uitspraak van de beroepscommissie bij het Vlaams Fonds die een PAB toekent tot 22 november 1994.

(5 april) Protestactie van de Vlaamse gehandicaptenverenigingen tegen het afbraakbeleid van W. Demeester en voor de invoering van een PAB-alternatief. Belofte van experiment met ingang vanaf 1 januari 1996 en samenstelling van een wetenschappelijke stuurgroep.

1996

Neerlegging van het rapport van de wetenschappelijke stuurgroep BREDA, dat pleit voor de invoering van een PAB-experiment en hoorzittingen georganiseerd door Vlaams fonds.

Neerlegging van het voorstel van decreet Swennen tot invoering van de persoonlijke assistentie op 27 februari in het Vlaams Parlement .

Protestacties van ILV tegen uitstel van het beloofde experiment (Sit-in voor de poorten V.F. 27 en 28 juni).

(7 juli) Goedkeuring PAB-experiment dor Raad van Beheer Vlaams Fonds (12 miljoen BEF reeds voorzien in de begroting '96).

Samenstelling van een stuurgroep in de schoot van het V.F. voor implementatie en opvolging experiment.

1997

(18 maart) Besluit van de Vlaamse Regering tot invoeren van een PAB-experiment (15 deelnemers).

(1 april) Inwerkingtreding Engelse wetgeving omtrent direct payments.

(1 juli) Effectieve start van het Vlaamse PAB – experiment.

(juli - oktober) Opleidingscyclus ‘ Goede werkgever worden van je persoonlijke assistenten ‘ te Wemmel.

(10 oktober) Eerste uitspraak van een Arbeidshof dat een PAB toekent ten laste van het OCMW op basis van het criterium van de menselijke waardigheid.

(oktober - december) Opleidingscyclus ‘ Goede werkgever worden van je persoonlijke assistenten ‘ te Brugge.

(2 december) Feestelijke opening van het eerste Vlaams Independent Living Center.

(5 december) Werkbezoek van de leden van de welzijnscommissie van het Vlaams Parlement aan Belgisch en Nederlands Limburg met het oog op een vergelijkende studie van de regelingen inzake persoonlijke assistentie.

(12 december) Tienjarig bestaan van de VZW ILV.

1998

(15 januari) Start van de tweede opleidingscyclus 'goede werkgever worden van je persoonlijke assistenten' te Wemmel.

(27 februari) Studiedag VFG 'Persoonsgebonden budget : haalbaar en wenselijk'

(22 april) Hoorzitting over persoonlijke assistentie in de welzijnscommissie van het Vlaams Parlement.

(juni) Persvoorstelling en verspreiding evaluatieverslag van het eerste PAB-experiment

(9 juli) Parlementaire vraag van Patricia Ceyskens. Minister Martens belooft voortzetting en uitbreiding van het PAB-experiment.

(14 juli) Besluit van de Vlaamse Regering tot verlenging van het PAB-experiment tot 31 december 1998.

(24 november) Het manifest voor zelfbeschikkingsrecht van de persoon met een handicap, onderschreven door een honderdtal vooraanstaande personen, wordt aan de pers voorgesteld.

1999

(januari) Eindverslag van Professor Breda (UFSIA) over de wetenschappelijke evaluatie van het eerste PAB-experiment.

(januari) Start van nieuwe trainingen 'Goede werkgever worden van je persoonlijke assistenten' in Deinze en Wemmel.

(19 januari) Besluit van de Vlaamse Regering tot uitbreiding van het PAB-experiment.

(27 juli) Terugkomdag deelnemers PAB-experiment met persconferentie te Gent

(september) Start van intensieve opleidingscycli in Deinze en Wemmel.

(21-25 september) Internationale Conferentie 'Global Perspectives on Independent Living for the next millennium' in Washington D.C.

(20 oktober) Onderhoud met de nieuwe Minister van Welzijn Mieke Vogels over toekomstperspectieven PAB.

2000

(februari) De werkgroep GEPA (gebruikers van persoonlijke assistentie) ontwerpt de PAB-fiches, houdende blauwdruk van een toekomstige PAB-regelgeving, en stuurt ze naar de beleidsmakers.

(26 februari) Het Vlaams Fonds staat de PAB-gebruikers te woord op de terugkomdag te Wemmel.

(25 april) Voorlegging aan de stuurgroep PAB bij het Vlaams Fonds van een eerste ontwerpbesluit PAB van de Vlaamse Regering.

(5 mei) Neerlegging in het Vlaams Parlement van het voorstel van decreet Swennen c.s. tot invoering van het persoonlijk assistentiebudget.

(9 mei) Op een door Agalev georganiseerde persconferentie wordt het voorstel De Martelaer tot invoering van persoonsgebonden budgetten toegelicht.

(9-11 mei) De internationale Impuls-conferentie over antidiscriminatie van personen met een handicap onderschrijft de Verklaring van Brugge.

(24 juni) Op de terugkomdag van de deelnemers aan het experiment worden de nieuwe beleidsvoorstellen inzake PAB en PGB uitgebreid toegelicht en besproken.

(5 juli) Het Vlaams Parlement keurt het voorstel van decreet Swennen goed.

(17 juli) De Vlaamse Regering bekrachtigt het decreet Swennen.

(17 augustus) Publicatie van het decreet Swennen in het Belgisch Staatsblad.

MINISTERIEEL BESLUIT van 11 december 2009 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget en beperking van de budgethoogte gedurende het eerste jaar van effectieve aanwending van het persoonlijke assistentiebudget.

Publicatie B.S.: 25.1.2010

Inwerkingtreding: 1.1.2009, artikel 4 : 1.9.2009

Artikel 1.

Binnen de ter beschikking staande budgettaire middelen kent het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, hierna het agentschap te noemen, in 2009 en 2010 bij voorrang een persoonlijke-assistentiebudget, hierna PAB te noemen, toe aan de personen met een handicap die:

1° hun aanvraag voor een PAB hebben ingediend voor 1 januari 2009;

2° behoren tot de groep van personen, vermeld in artikel 1 van het ministerieel besluit van 17 juli 2008 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget, maar aan wie nog geen PAB werd toegekend;

Art. 2.

Binnen de groep van personen die een aanvraag voor een PAB hebben ingediend voor 1 januari 2008 kunnen de personen die voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, tweede lid, van het ministerieel besluit van 17 juli 2008 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget, zich bij voorrang laten bijstaan door een gespecialiseerd multidisciplinair team voor het aanleveren van een verslag houdende de gegevens, vermeld in artikel 6 van het besluit van de Vlaamse regering van 15 december 2000 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget aan personen met een handicap.

Personen die hun aanvraag voor een PAB hebben ingediend na 1 januari 2008 kunnen zich bij de aanvraag door een gespecialiseerd multidisciplinair team voor het aanleveren van een verslag houdende de gegevens, vermeld in artikel 6 van het besluit van de Vlaamse regering van 15

december 2000 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget aan personen met een handicap, laten bijstaan.

Het verslag houdende de gegevens, vermeld in artikel 6 van het besluit van de Vlaamse regering van 15 december 2000 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget aan personen met een handicap, wordt voor 1 februari 2010 ingediend.

Art. 3.

Binnen de groep van personen vermeld in artikel 1, komen de personen die in de periode van 31 december 2005 tot en met 31 december 2007 of, op 1 januari 2009 al gedurende minstens twee jaar, ononderbroken opgevangen werden in een centrum voor observatie, oriëntering en medische, psychologische en pedagogische behandeling, een internaat, een semi-internaat voor schoolgaanden, een tehuis voor werkenden, of een tehuis voor niet werkenden of begeleid worden door een dienst voor zelfstandig wonen of beschermd wonen die door het agentschap zijn erkend het eerst in aanmerking voor de toekenning van een PAB.

Het agentschap kent de overige toe te kennen PAB's toe aan personen die hun aanvraag indienden voor 1 januari 2008 en houdt hierbij rekening met de datum van de aanvraag, in die zin dat de oudste aanvragen het eerst in aanmerking komen voor toekenning van een PAB.

Art. 4.

Gedurende de eerste twaalf maanden van de effectieve aanwending van het PAB wordt de budgethoogte beperkt tot 80 % van het door de deskundigencommissie, vermeld in artikel 20 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2000 houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijke-assistentiebudget aan personen met een handicap, toegekende budget.

Het eerste lid is niet van toepassing op overeenkomstig artikel 8bis van hetzelfde besluit toegekende persoonlijke-assistentiebudgetten.

Art. 5.

Dit besluit heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2009, met uitzondering van artikel 4 dat uitwerking heeft met ingang van 1 september 2009.

**BESLUIT van de VLAAMSE REGERING van 15 december 2000
houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van [een
persoonlijke-assistentiebudget] aan personen met een handicap**

Publicatie B.S.: 15.12.2000

Inwerkingtreding: 30.1.2001

Hoofdstuk I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.

§ 1. Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

1° *het agentschap*: het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap;

2° *het decreet*: het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern
verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor
Personen met een Handicap;

3° *het PAB*: het persoonlijkassistentiebudget, vermeld in artikel 16, 2°, van het
decreet;

4° *budgethouder*: de persoon, vermeld in artikel 16, 5°, van het decreet aan wie het
Agentschap eenpersoonlijke-assistentiebudget toekent;

5° *assistentie*: de persoonlijke assistentie, vermeld in artikel 16, 3°, van het decreet;

6° *zorgconsulent*: de hiervoor door het Agentschap gemachtigde rechtspersoon die
samen met de budgethouder een assistentieplan opstelt, en de uitvoering van dit
assistentieplan opvolgt, waar nodig ondersteunt en zo nodig bijstuurt;

7° *budgethoudersvereniging*: een vereniging als vermeld in artikel 16, 6° van het
decreet;

§ 2. Binnen de kredieten die het agentschap hiervoor op zijn begroting heeft uitgetrokken,
kan het agentschap overeenkomstig de bepalingen van dit besluit aan de personen met een
handicap een PAB toekennen.]

(B.V.R.17.11.2006)

Hoofdstuk II. DOELGROEP

Art. 2.

[§ 1. Voor een PAB komen de personen met een handicap in aanmerking die krachtens de beslissing van de evaluatiecommissie, vermeld in hoofdstuk II van het besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 1991 betreffende de inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, in aanmerking komen voor bijstand tot sociale integratie.]
(B.V.R.19.7.2007)

§ 2. Om voor een PAB in aanmerking te komen moeten de personen met een handicap, genoemd in §1, een gemotiveerde aanvraag indienen. De aanvraag moet door de deskundigencommissie, bedoeld in artikel 20, goedgekeurd worden. Bovendien moeten zij:

in hun gemotiveerde aanvraag aantonen dat zij zich met een redelijke assistentie in hun thuissituatie kunnen handhaven. Onder thuissituatie wordt het verblijf verstaan buiten een door de overheid georganiseerde of gesubsidieerde voorziening;

in hun gemotiveerde aanvraag een voorstel formuleren over de aard en het aantal uren gevraagde assistentie, alsook een omschrijving van de wijze waarop de nodige assistentie [met het PAB en andere vormen van hulp- en dienstverlening] georganiseerd wordt in het kader van hun sociale integratie;

(B.V.R.18.07.2003)

bij hun gemotiveerde aanvraag de verbintenis voegen dat zij bereid zijn hun assistentie zelf te organiseren [ ].

(B.V.R. 19.07.2002)

Art. 3.

Het [agentschap] bepaalt het model van de aanvraag om een PAB te verkrijgen en stelt de wijze van indienen vast.

(B.V.R.17.11.2006)

Hoofdstuk III. PROGRAMMATIE EN PRIORITEITEN

Art. 4.

[Het [agentschap] kan aan ten hoogste [1900] personen met een handicap een PAB toekennen.

De Vlaamse Minister bevoegd voor de bijstand aan de personen, bepaalt volgens welke criteria bij voorrang een PAB wordt toegekend.]

[De Vlaamse minister, bevoegd voor de Bijstand aan Personen, houdt rekening met onder meer de ernst van de handicap, met de zorgbehoefte van de aanvrager en met de datum van aanvraag.]

(B.V.R. 30.11.2001), (B.V.R. 19.2007.2002), (B.V.R.18.7.2003), (B.V.R. 14.10.2005: inwerkingtreding 1.9.2005), (B.V.R.17.11.2006), (B.V.R. 19.7.2007)(B.V.R. 18.7.2008)

Art. 5.

De deskundigencommissie, bedoeld in artikel 20, gaat bij de goedkeuring van de gemotiveerde aanvragen, genoemd in artikel 2, §2, als volgt te werk:

ze onderzoekt of de aanvrager aan de voorwaarden van artikel 2 voldoet en of hij zijn aanvraag heeft ingediend volgens de procedure, vastgesteld in hoofdstuk IV;

ze houdt rekening met de programmatie, vastgesteld in artikel 4;

[ze volgt, bij de toekenning van de PAB-budgetten, de prioriteiten zoals ze zijn vastgelegd door de Vlaamse minister, bevoegd voor de Bijstand aan Personen]

(B.V.R.17.11.2006)

Hoofdstuk IV. TOEKENNINGSPROCEDURE EN VERGOEDING VAN DE ASSISTENTIE

Art. 6.

[Bij het indienen van zijn aanvraag moet de aanvrager zich laten bijstaan door een door hem gekozen gespecialiseerd multidisciplinair team voor toekenning van een persoonlijk-assistentiebudget zoals bedoeld in hoofdstuk III van het Besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 1991 betreffende de inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.]

(B.V.R. 19.7.2002), (B.V.R. 19.7.2007)

Naast de algemene gegevens over de persoon, leefomgeving en handicap van de aanvrager, verzamelt dit team ook volgende gegevens:

gemotiveerde inschaling van de beperkingen en behoeften op het vlak van algemene en instrumentele assistentie bij de handelingen van het dagelijkse leven op basis van een door het [agentschap] vastgesteld instrument; *(B.V.R.17.11.2006)*

inventarisatie van de assistentiebehoeften [ ];

(B.V.R.18.7.2003)

voorstel van een urenpakket assistentie, in overleg met de aanvrager en geformuleerd op basis van de in 1° en 2° bedoelde inschaling en inventarisatie.

Art. 7.

Binnen de administratie van het [agentschap] wordt een PAB-cel opgericht die een synthese opstelt van de in artikel 6, [tweede lid], bedoelde gegevens. Die synthese wordt voorgelegd aan de deskundigencommissie.

(B.V.R.18.7.2003) (B.V.R.17.11.2006)

Art. 8.

§ 1. [De deskundigencommissie bedoeld in artikel 20 [kan] de inschaling van het PAB [vaststellen].

Met inschaling wordt bedoeld: het bepalen van het maximumbedrag dat, gelet op de vastgestelde zorgbehoefte, voor de persoonlijke assistentie van de betrokken persoon vergoedbaar is.

De deskundigencommissie houdt hierbij in het bijzonder rekening met volgende elementen:

de ernst van de handicap, die aan de hand van de instrumenten wordt vastgesteld, bedoeld in artikel 6, tweede lid, 1°, 2° en 3°;

de aard van de handicap;

de huidige gezinssituatie en de huidige zorg- en ondersteuningsituatie.

Het maximumbedrag wordt vastgesteld in schijven van 2.478,94 euro.]

(B.V.R.18.7.2003) (B.V.R. 18.7.2008)

§ 2. De deskundigencommissie kan op verzoek van het [agentschap] de inschaling na verloop van een kalenderjaar opnieuw evalueren en eventueel herzien.

(B.V.R.17.11.2006)

§ 3. Als in de loop van het jaar bij de persoon met een handicap een manifeste toename van de zorgbehoefte wordt vastgesteld, kan de deskundigencommissie de inschaling al in de loop van dat jaar evalueren en eventueel herzien op verzoek van de persoon met een handicap.

§ 4. Als de persoon met een handicap uit het PAB wil stappen, moet hij dit schriftelijk minstens één maand vooraf aan het [agentschap] melden.

(B.V.R.17.11.2006)

§ 5. De eerste inschaling neemt een aanvang op de eerste dag van de maand die volgt op de betekening van de beslissing. De herevaluatie of de herziening van de inschaling, alsmede het uitstappen uit het PAB, neemt een aanvang op de eerste dag van het kalenderkwartaal dat volgt op de betekening van de beslissing.

[§ 6. De toekenning van het PAB vervalt als de persoonlijke assistent niet met het verlenen van persoonlijke assistentie is gestart ten laatste op de eerste dag van de vierde maand na de aanvangsdatum, vermeld in de beslissing tot toekenning van het PAB.

Als de persoon met een handicap aan wie het PAB wordt toegekend op de aanvangsdatum vermeld in de beslissing van toekenning van het PAB, gebruik maakt van een voorziening voor opvang, behandeling en begeleiding voor minderjarigen, vervalt de toekenning van het PAB, in afwijking van het bepaalde in het eerste lid, als de persoonlijke assistent niet op het einde van het lopende schooljaar en uiterlijk op 1 juli met het verlenen van persoonlijke assistentie is gestart.

De budgethouder moet het bewijs leveren dat de persoonlijke assistent met het verlenen van assistentie is gestart. Hij kan dat doen door een overeenkomst als vermeld in artikel 12 te bezorgen, waaruit blijkt dat de assistentie een aanvang neemt op het tijdstip, vermeld in het eerste of het tweede lid.

Als de budgethouder het bestaan van overmacht aantoonst kan de deskundigencommissie de termijn, vermeld in het eerste en tweede lid, verlengen.

[De budgethouder opent een aparte rekening waarop de PAB-budgetten gestort worden en waarvan alle uitgaven met betrekking tot het PAB worden gedaan. Die rekening mag alleen gebruikt worden voor PAB-gerelateerde verrichtingen]

(B.V.R. 18.7.2008)

§ 7. Met ingang van de eerste dag van de vierde maand van een aaneengesloten voltijds verblijf in een ziekenhuis, een rust- en verzorgingstehuis of een revalidatiecentrum wordt de toekenning van het PAB opgeschort.

[]

(B.V.R. 18.7.2008)

De budgethouder moet de opname in een ziekenhuis, een rust- en verzorgingstehuis of een revalidatiecentrum aan het agentschap meedelen voor het einde van de eerste maand van het verblijf in het ziekenhuis, rust- en verzorgingstehuis of het revalidatiecentrum.]

(B.V.R.17.11.2006)

Art. 8bis.

[In afwijking van artikel 2, artikel 5, artikel 6, artikel 7 en artikel 8, § 1, kan het agentschap, als wordt voldaan aan de voorwaarden, vermeld in het tweede lid, een PAB ten bedrage van het maximumbedrag, vermeld in artikel 9, toekennen, op basis van een gemotiveerde aanvraag als vermeld in artikel 2, § 2, en een medisch attest van een geneesheer specialist in de Neurologie [of, voor personen jonger dan 21 jaar, van een specialist in metabole aandoeningen]

(B.V.R. 18.7.2008)

[De voorwaarden voor de toepassing van de in het eerste lid vermelde procedure zijn de volgende :

1° bij de persoon met een handicap werd een van volgende diagnoses gesteld :

- A. personen ouder dan 21 jaar:
  - a) ALS (amyotrofe lateraalsclerose);
  - b) PLS (primaire lateraalsclerose);
  - c) PMA (progressieve musculaire atrofie);
  - d) corticobasale degeneratie;
  - d) multisysteematrofie;

e) progressieve supranucleaire verlamming;

B. Voor personen ouder dan 6 jaar en jonger dan 21 jaar:

a) een evolutieve neuromusculaire aandoening;

b) een metabole stoornis met een ernstige en evolutieve weerslag op het algemeen functioneren;]

(B.V.R. 18.7.2008)

2° over een periode van één jaar of minder heeft op een van onderstaande domeinen een ontwikkeling plaatsgevonden als hieronder omschreven is :

1° domein verplaatsing : van zelfstandig stappen naar onmogelijkheid om zonder hulp van derden op te staan en zich te verplaatsen;

2° domein zich wassen en aankleden : van zich zelfstandig kunnen wassen en aankleden naar onmogelijkheid zich zelfstandig te wassen en aan te kleden;

3° domein eten : van zelfstandig kunnen eten naar onmogelijkheid om zelfstandig te kunnen eten;

4° domein toiletgang : van alleen naar toilet kunnen gaan en zich reinigen naar de noodzaak om volledig geholpen te worden om naar toilet te gaan en zich te reinigen.

[5° domein ademhaling : de persoon kan niet meer zelfstandig ademen en heeft permanent toezicht nodig wegens de beademing.]

(B.V.R. 18.7.2008)

Uit het medisch attest, vermeld in het eerste lid, moet blijken dat aan de voorwaarden vermeld in het tweede lid is voldaan.

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap stelt het model vast van het medisch attest alsook de instrumenten aan de hand waarvan de ontwikkeling moet worden aangetoond.

Binnen het jaar na toekenning van het PAB moet de persoon met een handicap een gemotiveerde inschaling van de beperkingen en behoeften op het vlak van algemene en instrumentele assistentie bij de handelingen van het dagelijkse leven op basis van een door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap vastgesteld instrument, een inventarisatie van de assistentiebehoeften en een voorstel van een urenpakket assistentie, als vermeld in artikel 6, tweede lid, aan het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap bezorgen.]

(B.V.R.17.11.2006) (B.V.R. 19.7.2007)

Art. 9.

De vergoedbare assistentie mag per persoon op jaarbasis tussen minimaal [7.436,81 euro] en maximaal [34.705,09 euro] bedragen. Deze bedragen, alsook de in artikel 8, § 1, en 17, § 2, bedoelde maximumbedragen worden vanaf 1 januari 2002 jaarlijks aangepast, rekening

houdend met het indexcijfer der consumptieprijzen, bedoeld in hoofdstuk II van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1999 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen, hierna G-index te noemen, volgens de formule:

(basisbedrag x G-index december 20.)

G-index december 2000

(B.V.R.18.7.2003)

[De Vlaamse minister, bevoegd voor de bijstand aan personen, kan, gedurende het eerste jaar van de effectieve aanwending van het PAB, de budgethoogte beperken tot 80 % van de bedragen, vermeld in het eerste lid.

Het tweede lid is niet van toepassing op een PAB dat werd toegekend in toepassing van artikel 8bis.]

(B.V.R. 18.7.2008)

Art. 10.

§ 1. [Minstens 95% van de vergoedbare assistentie moet voor personeelskosten worden aangewend. Sociale en fiscale werkgeverslasten alsmede noodzakelijke verzekeringskosten en diverse kosten die met de arbeidssituatie verbonden zijn, opleidingen (met uitzondering van opleidingen die gegeven worden door een budgethoudersvereniging) en zorgconsulentschap worden eveneens als personeelskosten beschouwd. Enkel de personeelskosten die de persoon met een handicap gemaakt en bewezen heeft met betrekking tot zijn assistentie zijn vergoedbaar.

Maximaal 5% van de vergoedbare assistentie kan met betrekking tot de persoonlijke assistentie voor andere kosten dan de personeelskosten, bedoeld in het eerste lid, worden aangewend. Die kosten zijn vergoedbaar mits de persoon met een handicap [] verklaart dat het om kosten gaat die betrekking hebben op zijn of haar persoonlijke assistentie. *(B.V.R. 18.7.2008)*

[De persoon met een handicap moet de bewijsstukken over andere kosten dan personeelskosten thuis bewaren.] *(B.V.R.17.11.2006) (B.V.R. 18.7.2008)*

[Het [agentschap]bepaalt de documenten, die de budgethouder moet bezorgen, ter staving van de kosten, bedoeld in het eerste lid.[]]

(B.V.R.18.7.2003) (B.V.R. 18.7.2008)

§ 2. Voor vergoeding komen de volgende categorieën van handelingen van een persoonlijke assistent in aanmerking:

praktische, inhoudelijke en organisatorische hulp en/of ondersteuning bij huishoudelijke en lichamelijke activiteiten en bij verplaatsingen;

praktische hulp en/of ondersteuning bij handelingen van het dagelijks leven in verband met schoollopen en werksituatie;

praktische, inhoudelijke en organisatorische hulp en/of ondersteuning bij het uitoefenen van dagactiviteiten;

agogische, pedagogische of orthopedagogische begeleiding en/of ondersteuning van de persoon met een handicap en/of zijn ouders, inzonderheid voor wat betreft de aanpak van specifieke problemen, toekomstplanning, opbouw van een sociaal netwerk, begeleiding en/of ondersteuning voor wat betreft gezondheid en veiligheid, coaching, ontwikkelingsstimulering bij jonge kinderen, aanleren van zelfredzaamheid en andere specifieke vaardigheden.

[ ]

(B.V.R.18.7.2003)

§ 3. Voor vergoeding komen niet in aanmerking:

individuele materiële bijstand [en bijstand van doventolken]; *(B.V.R.18.7.2003)*

[medische en paramedische behandelingen, onderzoeken of therapieën die tot de bevoegdheid van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering behoren, ongeacht of ze daadwerkelijk worden terugbetaald;] *(B.V.R.17.11.2006)*

pedagogische en didactische begeleiding bij studies die overlapt met wat het gewoon onderwijs, het buitengewoon of het geïntegreerd onderwijs aanbieden;

ondersteuning bij tewerkstelling die overlapt met wat de arbeidstrajectbegeleiding, de CAO 26 of de Vlaamse inschakelingspremie aanbieden;

budgetbegeleiding;

[de kosten van de verplaatsingen met de wagen van de persoonlijke assistent en/of de budgethouder.]

(B.V.R.18.7.2003)

§ 4. [De combinatie van het PAB met bijstand, verleend door een voorziening voor opvang, behandeling en begeleiding van personen met een handicap, erkend door het agentschap, is niet mogelijk.

In afwijking van het eerste lid is de combinatie van het PAB en de bijstand, verleend door een dagcentrum of een semi-internaat voor niet-schoolgaanden, mogelijk, evenwel zonder dat de activiteiten van de assistent overlappen met de bijstand verleend door die voorzieningen. In het geval van die combinatie mag de som van het gemiddelde bedrag van de tenlasteneming van de bijstand, verleend door de voorziening, en van het bedrag, dat het agentschap voor de vergoeding van de assistentie betaalt, nooit meer bedragen dan het maximumbedrag, vermeld in artikel 9.

Eveneens in afwijking van het eerste lid is de combinatie van het PAB met de bijstand verleend door een tehuis voor kortverblijf of in het kader van logeerfunctie mogelijk in die zin dat het PAB kan worden aangewend om de verleende bijstand te vergoeden. Die combinatie is alleen mogelijk voor zover de bijstand, verleend door de voorziening, niet al wordt vergoed krachtens andere reglementeringen inzake de maatschappelijke integratie van personen met een handicap.

Onverminderd de bepalingen van § 3 is combinatie mogelijk van het PAB met voorzieningen inzake welzijn, tewerkstelling, beroepsopleiding of vrijetijdsbesteding die door de federale, communautaire of regionale overheden gesubsidieerd worden mogelijk. De combinatie van het PAB met residentiële en semi-residentiële voorzieningen die door de federale, communautaire of regionale overheden worden gesubsidieerd is evenwel alleen mogelijk voor zover het voorzieningen betreft die een soortgelijke ondersteuning bieden als de voorzieningen, vermeld in het tweede [of derde] lid.] *(B.V.R.17.11.2006) (B.V.R. 18.7.2008)*

[ ] *(B.V.R. 19.7.2007)*

[Als de combinatie een kortverblijf binnen een [woonzorgcentrum] of een rust- en verzorgingstehuis betreft, wordt het PAB verminderd met het gemiddelde bedrag van de kosten van tenlasteneming in een tehuis voor kortverblijf] *(B.V.R. 18.7.2008) (B.V.R. 24.7.2009)*

Art. 11.

§ 1. Per kwartaal stelt het [agentschap] bij wijze van voorschot een vierde van het krachtens artikel 8, § 1 bedoelde maximumbedrag beschikbaar.

[Jaarlijks of bij het beëindigen van de periode van toekenning van het PAB zullen uitbetaalde voorschotten voor niet gedane kosten en niet-bewezen personeelskosten teruggevorderd of in mindering gebracht worden.]

[Te rekenen vanaf de datum dat alle overeenkomstig artikel 10, §1, vierde lid, voor de afrekening vereiste bewijsstukken aan het agentschap bezorgd zijn, en op zijn vroegst vanaf 1 januari van het jaar dat volgt op het jaar waarop het PAB betrekking heeft, bedraagt de maximale afhandelingstermijn door het agentschap vanaf 1 januari 2010 twintig maanden. Vanaf 1 januari 2011 bedraagt die maximale afhandelingstermijn door het agentschap zestien maanden. Vanaf 1 januari 2012 bedraagt de maximale afhandelingstermijn door het agentschap één jaar.]

(B.V.R. 19.7.2002) (B.V.R.17.11.2006) (B.V.R. 18.7.2008)

§ 2. Het [agentschap] stelt de nadere regels vast inzake het beschikbaar stellen en uitbetalen van het PAB aan de budgethouder.

(B.V.R.17.11.2006)

Hoofdstuk V. VERHOUDING BUDGETHOUDER – PERSOONLIJKE ASSISTENT

Art. 12.

[De budgethouder is opdrachtgever van de persoonlijke assistent en sluit in die hoedanigheid een overeenkomst inzake de persoonlijke assistentie af. Die overeenkomst kan de vorm aannemen van:

een arbeidsovereenkomst tussen de budgethouder en de persoonlijke assistent, waarbij de budgethouder als werkgever moet voldoen aan zijn fiscale en sociaal-rechtelijke verplichtingen;

een overeenkomst, waarbij wordt voorzien in zijn persoonlijke assistentie, die de budgethouder sluit met een uitzendkantoor, een zelfstandig dienstverlener of met een voorziening of instelling, die een verklaring op erewoord aan het [agentschap] voorlegt, waarin staat dat de activiteiten, [die in het kader van deze overeenkomst worden verricht], niet reeds door de [federale, communautaire, regionale of lokale overheden] worden gesubsidieerd.]

(B.V.R.19.7.2002) (B.V.R.18.7.2003) (B.V.R.17.11.2006)

[een overeenkomst inzake de persoonlijke assistentie die afgesloten wordt met een familielid dat tot de tweede graad verwant is of met een persoon die deel uitmaakt van het gezin van de budgethouder;

een overeenkomst met een voorziening voor opvang, behandeling en begeleiding van personen met een handicap met het oog op het verlenen van ondersteuning in de vorm van logeerfunctie of kortverblijf.] *(B.V.R.17.11.2006)*

[De budgethouder moet deze overeenkomsten aan het [agentschap] bezorgen.]

(B.V.R.18.7.2003) (B.V.R.17.11.2006)

Art. 13.

De in artikel 12 bedoelde overeenkomst bevat minstens:

de identiteit van de ondertekenende partijen;

de duur van de overeenkomst [ ];

(B.V.R. 19.7.2002)

de categorieën van handelingen van de persoonlijke assistent en de gemiddelde wekelijkse prestatieduur;

de kostprijs van de persoonlijke assistentie en de betalingsbepalingen.

[Hoofdstuk VI. HET ZORGCONSULENTSCHAP]

Art. 14.

De budgethouder kan een beroep doen op de begeleiding van een zorgconsulent.

Art. 15.

Het zorgconsulentschap kan opgenomen worden door een thuisbegeleidingsdienst of door een budgethoudersvereniging als vermeld in artikel 17, die door het agentschap als zorgconsulent is erkend.

Om erkend te worden moeten de thuisbegeleidingsdiensten en budgethoudersverenigingen aan de volgende voorwaarden voldoen :

1° een gemotiveerde aanvraag indienen;

2° een opleiding over het PAB gevolgd hebben.

In afwijking van artikel 2, § 2, 3°, en artikel 12, 2°, kan de budgethouder met het oog op de organisatie van de begeleiding van een zorgconsulent een overeenkomst sluiten met een van de diensten of verenigingen, vermeld in het eerste lid.

Art. 16

De zorgconsulent wordt voor het zorgconsulentschap vergoed door de budgethouder. Het zorgconsulentschap wordt ingerekend bij de inschaling van het PAB overeenkomstig de bepalingen van artikel 8, § 1.

Aan iedere budgethouder die met ingang van 1 september 2007 start met het PAB-budget verleent het agentschap boven op het hem toegekende PAB-budget een aanvullende subsidie van 150 euro voor het voeren van een verkennend gesprek over zorgconsulentschap met een zorgconsulent.

Het subsidiebedrag, vermeld in het tweede lid, wordt betaald aan de zorgconsulent en wordt vanaf 1 januari 2008 jaarlijks aangepast overeenkomstig artikel 18, § 2.

(B.V.R. 19.7.2007)

[Hoofdstuk VII. BUDGETHOUDERSVERENIGINGEN]

Art. 17.

§ 1. Binnen de kredieten die hiervoor op zijn begroting zijn ingeschreven, kan het agentschap budgethoudersverenigingen erkennen.

§ 2. Om erkend te worden en erkend te blijven moet de budgethoudersvereniging aan de volgende voorwaarden voldoen :

1° de vereniging moet georganiseerd zijn als een vereniging zonder winstoogmerk;

2° minstens twee derde van de leden en twee derde van de bestuurders zijn budgethouders.

De bestuurders mogen niet verbonden zijn, via een tewerkstelling of een functie als bestuurder, met een commerciële partner waarmee de budgethoudersvereniging een samenwerkingsverband heeft afgesloten;

3° de vereniging gaat de verbintenis aan om :

a) informatie te verlenen aan kandidaatbudgethouders en derden;

b) advies en bijstand te verlenen aan budgethouders;

- c) de belangen te behartigen van de individuele budgethouders;
- d) de belangen te behartigen van de persoon met een handicap die kiest voor zelfstuuringsrecht;
- e) de kwaliteitseisen na te leven, die worden vastgesteld door de Vlaamse minister, bevoegd voor de bijstand aan personen;
- f) zorgconsulentschap te promoten bij budgethouders;
- g) een jaarverslag op te stellen waarin minstens volgende gegevens aan bod komen :
  - 1) overzicht van de algemene werking van het afgelopen jaar;
  - 2) aantal aangesloten leden;
  - 3) informatie over de verplichte registratiegegevens.

§ 3. Als één of meerdere erkenningsvoorwaarden niet worden nageleefd, kan de leidend ambtenaar van het agentschap beslissen tot de intrekking van de erkenning. Tegen een beslissing tot intrekking van de erkenning kan beroep worden aangetekend overeenkomstig de bepalingen van artikel 17 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 1993 tot vaststelling van de algemene regels inzake het verlenen van vergunningen en erkenningen door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. De beslissing tot intrekking wordt met redenen omkleed en in een aangetekende brief meegedeeld.

Art. 17bis.

§ 1. Het agentschap verleent een erkenning voor een periode van maximaal vijf jaar.

§ 2. De beslissing tot erkenning vermeldt de aanvangsdatum van de erkenning en de duur ervan.

Bij gehele of gedeeltelijke weigering van de erkenning wordt de beslissing met redenen omkleed.

De beslissing houdende erkenning of weigering van erkenning wordt in een aangetekende brief meegedeeld aan de aanvrager vóór het einde van de maand die volgt op de maand van de beslissing.

§ 3. De aanvraag tot verlenging van een erkenning moet uiterlijk zes maanden voor het verstrijken van de lopende erkenningsperiode worden ingediend.

§ 4. Het agentschap kan maximaal vier budgethoudersverenigingen erkennen. Als erkende budgethoudersverenigingen fuseren kan het agentschap gedurende de lopende erkenningsperiode geen extra budgethoudersvereniging erkennen.

Art. 18.

§ 1. Het agentschap verleent aan de erkende budgethoudersverenigingen subsidies op de volgende wijze :

1° een forfaitaire subsidie die 40.000 euro bedraagt op jaarbasis;

2° een subsidie ten bedrage van 150 euro per aangesloten budgethouder per jaar.

§ 2. De subsidiebedragen, vermeld in § 1, worden vanaf 1 januari 2008 jaarlijks aangepast, rekening houdend met het indexcijfer der consumptieprijzen, vermeld in hoofdstuk II van

het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1999 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen, hierna G-index te noemen, volgens de formule :

(basisbedrag x G-index december 20..)

G-index december 2006

§ 3. De subsidies worden uitbetaald voor 1 februari van het kalenderjaar waarop ze betrekking hebben. Het bedrag van de subsidies, vermeld in § 1, 2°, wordt vastgesteld op basis van de ledenlijst, die op dat ogenblik gekend is. Als nieuwe budgethouders zich aansluiten in de loop van het kalenderjaar, zal het agentschap per kwartaal voor de nieuw aangesloten leden de subsidies, vermeld in § 1, 2°, uitbetalen.

§ 4. Als erkende budgethoudersverenigingen fuseren kunnen zij de forfaitaire subsidie, vermeld in § 1, 1°, cumuleren voor de duur van de lopende erkenningsperiode.

Art. 18.bis

§ 1. Iedere budgethouder ontvangt van het agentschap een bedrag van 50 euro boven op het hem toegekende persoonlijke-assistentiebudget.

Als de budgethouder lid wordt van een erkende budgethoudersvereniging, moet hij het bedrag van 50 euro, vermeld in het eerste lid, betalen aan de budgethoudersvereniging waarvan hij lid wordt.

Als de budgethouder geen lid wordt van een budgethoudersvereniging kan hij het bedrag van 50 euro, vermeld in het eerste lid, besteden aan vergoedbare assistentie overeenkomstig artikel 10.

§ 2. Het subsidiebedrag, vermeld in § 1, wordt vanaf 1 januari 2008 jaarlijks aangepast overeenkomstig artikel 18, § 2.

(B.V.R. 19.7.2007)

Hoofdstuk VIII. TOEZICHT EN VOORTGANGSBEWAKING

Art. 19.

[De personeelsleden van het bevoegde agentschap controleren ter plaatse, zonder evenwel afbreuk te doen aan de onschendbaarheid van de woning, of op stukken de bepalingen van dit besluit worden nageleefd. De personen met een handicap aan wie een PAB werd toegekend, verlenen hun medewerking aan de uitoefening van het toezicht. Ze bezorgen aan de ambtenaren die voor het uitoefenen van het toezicht zijn aangewezen, de stukken die met de persoonlijke assistentie verband houden, als die daarom verzoeken.]

(B.V.R. 19.7.2007)

Art. 19bis.

[Als uit de vaststellingen, uitgevoerd overeenkomstig artikel 19, blijkt dat het PAB werd aangewend buiten de toepassing van dit besluit, kan de administrateur-generaal van het agentschap overgaan tot de terugvordering, vermindering of opschorting van het PAB, of tot

de stopzetting ervan. De administrateur-generaal houdt bij het nemen van die maatregel rekening met de omvang en de frequentie van de vastgestelde overtredingen.

Als vastgesteld wordt dat een budgethouder herhaaldelijk nalaat de vereiste kostenstaten en bewijsstukken tijdig in te dienen, kan de administrateur-generaal hem verplichten tot intensieve ondersteuning door een budgethoudersvereniging of zorgconsulent. Als de budgethouder niet ingaat op die verplichting, zet de administrateur-generaal het PAB stop. Het PAB wordt in dat geval voortgezet als de budgethouder een wettelijke vertegenwoordiger toegekend heeft gekregen.

Om de budgethouder toe te laten de wettelijke opzegvergoedingen te betalen, kan de budgethouder, na stopzetting van de toekenning van het PAB, niettemin een bedrag betaald krijgen dat overeenstemt met de toepasselijke opzegvergoeding voor maximaal zes maanden. De totale door het agentschap uitbetaalde som mag niet meer bedragen dan het toegekende budget.]

(B.V.R. 18.7.2008)

Art. 20.

De Vlaamse minister, bevoegd voor de bijstand aan personen, benoemt een onafhankelijke deskundigencommissie met een of meerdere kamers van 5 personen die de in artikel 2 en 8 bedoelde beslissingen neemt, en regelt de werking van deze commissie. Deze deskundigencommissie is multidisciplinair samengesteld en omvat minstens een ambtenaar van het [agentschap] en een ervaringsdeskundige. Voor elk lid van de deskundigencommissie wordt een plaatsvervanger benoemd.

(B.V.R.17.11.2006)

Hoofdstuk IX. SPECIFIEKE BEPALINGEN

Art. 21.

De door de deskundigencommissie genomen beslissingen, bedoeld in artikel 2, § 2 en 8, maken niet het voorwerp uit van een voornemen omtrent de tenlasteneming bedoeld in artikel [10bis van het Besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 1991betreffende de inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap]

(B.V.R. 18.7.2008)

Art. 22.

§ 1. De toelagen, presentiegelden en vergoedingen voor reis- en verblijfskosten, toegekend aan de voorzitter en de leden van de deskundigencommissie, bedragen de maxima voor de instellingen van categorie III, voorzien in artikels 6, 9 en 11, van het besluit van de Vlaamse regering van 27 januari 1988 houdende sommige maatregelen tot harmonisatie van de toelagen en presentiegelden aan commissarissen, gemachtigden van financiën, afgevaardigden van de Vlaamse regering, voorzitters en leden van niet-adviserende bijzondere commissies of van raden van bestuur van instellingen en ondernemingen die bij de Vlaamse regering behoren.

§ 2. Deze toelagen, presentiegelden en vergoedingen zijn ten laste van het [agentschap].
(B.V.R.17.11.2006)

Art. 23.

Aan artikel 28, eerste lid, van het besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 1991 betreffende de inschrijving bij het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap, gewijzigd bij het besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1993, wordt de volgende bepaling toegevoegd: "Deze vergoeding wordt op 4540 frank gebracht als het multidisciplinair verslag strekt tot het verkrijgen van een persoonlijk assistentiebudget."

Art. 24.

§ 1. Het besluit van de Vlaamse regering van 19 januari 1999 houdende vaststelling van de voorwaarden en modaliteiten van toekenning van een persoonlijk assistentiebudget aan personen met een handicap wordt opgeheven.

§ 2. De personen met een handicap die krachtens het in § 1 bedoelde besluit een PAB toegekend kregen, blijven hiervan overeenkomstig de bepalingen van dit besluit genieten tot op het ogenblik van hun nieuwe inschaling, bedoeld in artikel 8, § 1.

Personen die krachtens hetzelfde besluit assistentie hebben ingekocht bij een door de Vlaamse gemeenschap gesubsidieerde voorziening, kunnen dit ook na hun nieuwe inschaling blijven doen tot ten laatste 31 december [2002].

(B.V.R. 30.11.2001)

Art. 25.

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2001.

Art. 26.

De Vlaamse minister, bevoegd voor de bijstand aan personen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gewijzigd :

B.V.R. 30.11.2001 (B.S. 18.01.02);

B.V.R. 19.7.2002 (B.S. 31.8.2002);

B.V.R. 19.7.2002 (B.S. 17.9.2002);

B.V.R.18.7.2003 (B.S.25.9.2003), uitwerking met ingang van 1.1.2003 - overgangsbepaling in art. 13: " in afwijking van de bepaling van artikel 8, 5°, mogen de personen, die op het ogenblik van de inwerkingtreding van dit besluit een PAB combineren met bijstand, verleend

door een dagcentrum of een semi-internaat voor niet schoolgaanden, erkend door het Vlaams Fonds, deze combinatie verder zetten tot 30 juni 2003" ;

B.V.R. 26.3.2004 (B.S. 6.5.2004) wijzigt art.19 uitwerking 1.4.2006;

B.V.R. 14.5.2004 (B.S. 23.7.2004);

B.V.R. 14.10.2005 (B.S. 14.11.2005) ;

B.V.R. 17.11.2006 (B.S. 10.1.2007), uitwerking met ingang van 1.11.2006 met uitzondering van art. 15, 2° dat uitwerking heeft met ingang van 1.1.2006 (wijziging art. 18)

Bij wijze van overgangsbepaling geldt artikel 10, 3° pas met ingang van 1.1.2008 voor de personen met een handicap aan wie op inwerkingtreding van dit besluit al een PAB werd toegekend en die een overeenkomst inzake persoonlijke assistentie hebben afgesloten met betrekking tot het verstrekken van medische en paramedische behandelingen, onderzoeken of therapieën, die op datum van inwerkingtreding van dit besluit nog lopende is;

Bij wijze van overgangsbepaling kunnen de personen met een handicap die op het ogenblik van inwerkingtreding van dit besluit het PAB combineren met een residentiële of semiresidentiële voorziening die wordt gesubsidieerd door de federale, communautaire of regionale overheden, in afwijking van artikel 10, 4°, vierde lid, deze combinatie voortzetten tot 1 juli 2007

B.V.R. 19.7.2007 (B.S. 10.8.2007), uitwerking 1.7.2007 met uitzondering van de wijzigingen van art. 4 (verhoging programmatiecijfer naar 1.600) uitwerking 1.9.2007

B.V.R. 18.7.2008 (B.S. 29.10.2008), uitwerking 1.9.2008

B.V.R. 24.7.2009 (B.S. 17.12.2009)